

De tuinbodemcheck

Op ontdekkingstocht in jouw eigen achtertuin

onder het
maarveld.

ivn natuur
educatie

De tuinbodemcheck: zo doe je dat

Leuk dat je de tuinbodemcheck gaat doen! Met deze testjes ga jij tot op de bodem uitzoeken hoe de kwaliteit van jouw tuinbodem is en welk bodemleven je tegenkomt. In deze toolkit zit alles wat je nodig hebt om de testjes te gaan doen: een meetlat, een loep, een bodemdierenkaart, een scoreformulier en tuinkerszaadjes. Lekker aan de slag dus! Hieronder staat precies hoe je elk testje moet uitvoeren. Maar bekijk ook zeker de e-learning op www.ivn.nl/natuuracademie met korte video's waarin alles stap-voor-stap wordt uitgelegd en de resultaten worden toegelicht.

Test 1. Waterdoorlatendheid

Wat ga je onderzoeken?

Hoe snel het water jouw tuinbodem intrekt. Een gezonde bodem werkt als een spons en kan goed water opnemen bij (hevige) regenval, de waterdoorlatendheid geeft aan hoe goed deze sponswerking van de bodem is. Bij zandgrond gaat dat door de grovere korrels sneller dan bij klei- of leemgrond. Ook tegels, het percentage organische stof en een rijk bodemleven hebben invloed op de waterdoorlatendheid.

Wat heb je nodig?

- De meetlat uit de toolkit
- Een stopwatch (mag ook die op je telefoon zijn)
- Een emmer met 3 liter water
- Een schep

Wat ga je doen?

Graaf een gat van 15 x 15 x 15 centimeter. Doe dat op een plek waar de grond niet is platgedrukt. Schenk 3 liter water in het gat. Check met een stopwatch hoe lang het duurt voordat het water helemaal is weggelopen.

Wat zegt het?

Hoe langer het duurt voordat het water wegloopt, hoe minder waterdoorlatend jouw bodem is. Dit kan zorgen voor wateroverlast bij heftige regenval.

Test 2. Gezondheid van de bodem

Wat ga je onderzoeken?

Hoe gezond jouw bodem is. Dat is onder andere afhankelijk van de samenstelling van bacteriën en schimmels, want deze kleinste soorten van het bodemleven spelen een belangrijke rol in de gezondheid van de bodem. Wanneer de balans van schimmels en bacteriën niet goed is, kunnen bepaalde soorten de tuinkers ziek maken. De bodem is dan minder gezond en de tuinkers zal minder goed groeien.

Wat heb je nodig?

- Water
- 2 bakjes
- Zand of watten
- Zakje tuinkerszaad uit de toolkit
- Meetlat uit de toolkit
- Grond uit je tuin

Wat ga je doen?

Doe een laagje van ongeveer 2 cm van jouw tuingrond in een bakje en bouw/speelzand of watten in het

andere bakje. Doe in elk bakje circa 100 zaadjes (een halve theelepel). Geef een beetje water met een plantenspuit, zodat de grond en/of watten vochtig, maar niet té nat zijn. Zet de bakjes naast elkaar voor het raam. Zorg voor genoeg licht, maar voorkom de hele dag felle zon.

Wacht zeven dagen en kijk of je verschil ziet tussen de tuinkers in de bakjes. Laat de plantjes nog drie dagen doorgroeien. Na tien dagen meet je hoe hoog de tuinkers in de twee bakjes staat. Ook kijk je of er plantjes omgevallen zijn.

Wat zegt het?

Groeit de tuinkers in jouw grond beter dan in de watten of het zand? Dan is er in de tuingrond een goede balans aanwezig in samenstelling van microleven (bacteriën en schimmels). Door de aanwezige voedingsstoffen groeit de tuinkers beter.

Test 3. Bodemdieren

Wat ga je onderzoeken?

Hoeveel verschillende soorten en aantallen bodemdieren er in jouw tuinbodem zitten. Bodemdieren zorgen voor de afbraak van dode planten- en dierenresten waardoor er voeding vrijkomt. Deze voedingsstoffen zijn essentieel voor planten om goed te kunnen groeien. Ook graven ze gangen en verbeteren hiermee de bodemstructuur.

Wat heb je nodig?

- Een schepje
- Een loep uit de toolkit
- De bodemdierenkaart uit de toolkit
- Het scoreformulier uit de toolkit

Wat ga je doen?

Onderzoek welke bodemdieren er in jouw tuin leven. Kijk onder stenen en bloempotten, tussen planten, afgevallen bladeren en takken. Steek af en toe met je schepje in de grond.

Zo komen de bodemdieren sneller tevoorschijn. Zoek het liefst 15 tot 30 minuten naar bodemdieren in je tuin.

Met hulp van de bodemdierenkaart kijk je welke dieren je hebt gevonden. Je kunt zo gedetailleerd zoeken als je wilt. Op de bodemdierenkaart staan tien hoofdgroepen, kom je ze allemaal tegen in jouw tuin? Per hoofdgroep zijn er verschillende soorten, hier kan je je verder in verdiepen om nog gedetailleerder het bodemleven in je tuin in kaart te brengen. Vul vervolgens jouw vondsten in op het scoreformulier. Samen met andere gegevens zoals het weer en jouw type tuin geef je de score door op www.bodemdierendagen.nl.

Wat zegt het?

Hoe meer verschillende bodemdieren je vindt, hoe sneller oude planten- en dierenresten worden afgebroken en hoe beter de structuur van jouw bodem is.

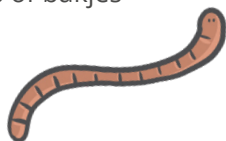
Test 4. Regenwormen

Wat ga je onderzoeken?

Hoeveel verschillende soorten regenwormen er in jouw tuinbodem zitten. Regenwormen maken gangen in de bodem en zorgen zo dat er water en lucht in jouw bodem komt. Belangrijk voor een goede groei van planten en het opslaan van water. Ook breken ze dode planten- en dierenresten af en zetten dat om in voeding, zo composteren ze het tuinafval wat jij gerust kan laten liggen in je tuin.

Wat heb je nodig?

- Een schep
- De meetlat uit de toolkit
- De zoekkaart uit de toolkit
- De loep uit de toolkit
- Vier emmertjes of bakjes

Wat ga je doen?

Pak je schep en steek een kluit uit van ongeveer 20 x 20 x 20 cm. Haal de kluit voorzichtig uit elkaar en ga op zoek naar wormen. Als je een worm vindt, kijk je op de kaart welke soort het is en doe je hem in een apart bakje. Je kunt de bakjes eventueel stickeren. Ben je klaar? Dan tel je het aantal regenwormen per soort. Je schrijft het op een papiertje en geeft jouw waarneming door via het formulier op www.bodemdierendagen.nl/wormenformulier.

Wat zegt het?

Hoe meer verschillende soorten en aantallen regenwormen je vindt, hoe beter de waterdoorlatendheid van je bodem. Dat betekent minder wateroverlast, maar ook minder uitdroging. Ook zit er dan meer voeding in de bodem voor jouw planten.

Test 5. Afbraak van plantenmateriaal – optioneel

Heb jij na deze vier tests nog meer zin in een onderzoekje, dan kunnen we je nog de theezakjes-test aanraden. Met de theezakjes-test onderzoek je hoe actief het bodemleven in jouw tuin is en hoe snel oude plantenresten worden opgeruimd. Door die afbraak komen voedingsstoffen vrij voor planten en dieren. Voor deze test moet je wel een klein beetje geduld hebben, want de uitslag zie je pas na 90 dagen.

De theezakjes-test kun je vinden op www.teatime4science.org onder "method" "stepwise protocol". Kies voor Nederlands voor een beschrijving van de test.

Veel plezier met jouw tuinbodemcheck!

De tuinbodemcheck kwam tot stand door een samenwerking van IVN Natuureducatie en Onder het Maaiveld (www.onder-het-maaiveld.nl) Onder het Maaiveld is een driejarig programma van IUCN NL, De Vlinderstichting, het Nederlands Instituut voor Ecologie (NIOO-KNAW) en het Centrum voor Bodemecologie. Samen met andere organisaties werken zij aan een structurele verandering in de omgang met onze waardevolle bodem. Het doel? Herstel van het bodemleven in Nederland als basis voor een gezonde natuur en een gezonde maatschappij. Onder het Maaiveld wordt mogelijk gemaakt door de Nationale Postcode Loterij.

